

קודים של מידע

הציור הארכיאולוגי מאפשר לחוקר להעביר מידע ובו-בזמן להדגיש את ההיבטים של החפץ שבעיני החוקר הם החשובים ביותר לפרשנות ולהבנה של הממצא ושל הקשרו, שימוש במערכת מקודדת של סימנים לתיאור חומרים וצורה של הממצא המצויר. הרבדים השונים של הציור הארכיאולוגי הטכני מתקיימים בתחומים שבין "עובדות", סימבוליקה ופרשנות ארכיאולוגית ואמנותית.

דר' אראלה חוברס

במגירות הקטנות, רישום של קמעות וחותרמות בצורת חרפושיות. חיפושית הזבל נוצרה יש-מאין במעשה אלוהי שסימל עבור המצרים את יצירת העולם מתוך השמש בידי אל השמש. לרוב מגולפות באבן או בחומה.

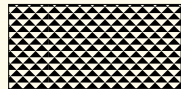
סימון חומרי הכלי מאופיינים במקראה שלפניכם:

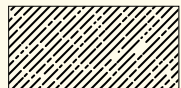
קרמיקה

אבן

מתכת

עצם

עץ

מאין באתי ולאין אני הולכת

במשך 47 שנה עבדה שרה במשרדים שונים באוניברסיטה. היא החלה את עבודתה בביולוגיה ימית במגרש הרוסים משם עברה לטרסנטה וציירה חתכי זבובים. את ציורי העכבישים החרגולים והעקרבים ציירה בגבעת רם. למכון לארכיאולוגיה הגיעה לאחר מכן. באמצעות קאמרה לוסידה רפידוגרף ונייר שקף ציירה את הכלים ובעלי החיים מזנים שונים.

כל גילוי שלה הפך לתגלית שעליה הסתמכו החוקרים. העבודות צוירו בשחור לבן ועולם ברור של חתכים וצורות התפענח לנגד עיניה. בשעות שמחוץ לעבודה הופך העולם המדעי לעולם אחר, צבעוני מטושטש וחי. את עולם הסכמות והדיוקים היא משאירה בעבודה ומתפנה אל משטחי צבע.

"אינני יכולה להפסיק לצייר עד שאני שומעת את הצרצר מצרצר והציפורים מצייצות אז אני יודעת שהבוקר הגיע ויש להתארגן ליום עבודה חדש".

"האמן האמיתי חייב להסתכל מעבר לחיצוניות. סגולה יש לו – סגולה שהוא גאה בה יותר מכל, אך תדיר יסבול צער בעטיה – לראות אל הנפש פנימה, ובזכות כוח שנבצר אף ממנו עצמו להגדירו, לגרום לה שתגיה אור על פני הבד או תאפיל אותו".

נתנאל הותרן 'התמונות הנבואיות'

מראה פנים

רישומי צלמיות של פסלוני נשים קטנות ממדים, מתקופות ומחומרים שונים, מוצגות בריאליזם או בהפשטה. מהו הקסם שמהלך עלינו תיאור הדיוקן? לא דמותנו הנשקפת ממנו אלא הקיום המתמשך, שאת אשלייתו הוא נוטע בנו.

"אין לך דבר, במלוא חוגם של הבלי אנוש, הקונה לו אחיזה כה עזה על כוח המדמה כעניין זה של ציור דיוקן. ואולם, על שום מה זה? הלוא האספקלריה, גולות הנחושת המלוטשות, פני המים החלקים כראי וכל שאר המשטחים המשקפים, כולם מציגים לפנינו, חזור והצג, דיוקנאות, או שמא רוחות-רפאים, של עצמנו, שאנו מציצים בהם ושוכחים אותם מיד. אבל רק משום שהם נמוגים הם משתכחים מאיתנו. מושג הקיום המתמשך – האלמוות עלי אדמות – הוא המשווה עניין כה מסתורי לדיוקנאות שלנו".

נתניאל הותורן, 'התמונות הנבואיות'

אטלס על לשון מאזניים

אטלס בנם של הטיטנים, נענש ע"י זאוס כי יצא למלחמה נגד האלים. עונשו היה נשיאת כיפת השמים על כתפיו. הפסל הפליא, בייצוג דמותו של אטלס כמשקולת הנושאת על גבה את מוט המאזניים.

אטלס, שפירושו ביוונית זה שהעז לסבול, נראה כשפניו מיוסרות ומופנות אל העול שאותו הוא נושא בכריעת ברך.

שיני הזמן בחומר

החומר, מייצג את הממשות הנתפסת בחמשת חושינו, לדעת אמפדוקלס מורכב מארבעה יסודות: אוויר, אדמה, אש ומים.

כאן מוצגות שתי גרסאות לצורת ממשות זו. האחת ייצוג פיגורטיבי של שני כלי עבודה והשנייה גוש מתכתי שעבר תהליך הפשטה בעקבות שיתוך (קורוזיה).

שיתוך תהליך כימי הרסני הנוצר בחומר ונובע מחשיפה למגע בחומר אחר, זיהום אוויר, חומצות או לחות. המולקולות שעל פני שטח המתכת מתחמצנות במגע עם הסביבה. התרכובת שנוצרת יוצרת מבנה גבישי שונה לחלוטין מזה של המתכת וגורמת להתפוררות פני השטח. זו מחלישה את תכונותיו המבניות של החומר ומביאה בצורתה החדשה, למבט חדש על האובייקט. התחמצנות החומרים גרמה לאובייקט לאבד את צורתו ולהתפוררותו. הרישום הדחוס והמאורר בו זמנית, מתגלה בצורתו החדשה כפצע שנפער, עור שנשל.

לתפור רישום

גבירה עוטה סטולה, שמלה ארוכת קפלים, מעל בגד תחתון, לבוש רומי מובהק. סטולה, עשויה שתי חתיכות בד ארוכות לא תפורות היכולות לכסות את הזרועות ופתח גדול להכנסת הראש פנימה. השרוולים נאספים במרווחים ונרכסים בסיכות. יצירת הקפלים נעשית ע"י קשירת שני סרטים, אחד מתחת לחזה ושני סביב המותניים. ברישום ניתן לחוש במגוון חומרים:

צמר, קפלי עבים ורחבים ונופלים בכבדות. תחת ה**סטולה**, טוניקה עשויה פשתן רך ושקוף מרובה קפלים שיובא ממצרים. מעל **פאלה**, צעיף מלבני גדול, עשוי צמר. הדמות נעטפת בו בטכניקה מיוחדת. נשים שנהגו לעטות על עצמן בדים מסוגים שונים, כונו רוח זרה, על שום המקומות הרבים מהם יובאו החומרים.

שיטה להסטת האיום התמידי של עין הרעה ברומא וביוון העתיקה, נעשתה באמצעות אמת האצבע המוארכת.

להכות ברזל

מעדה, מסמרים, פגיונות, סיכות רכיסה, עשויים כולם ברונזה או ברזל. שנת 3,300 לפנה"ס, מגלה האדם שהתכת נחושת והוספת בדיל לתערובת המותכת יוצרת נתך ארד (ברונזה). בשל חוזקה וקשיחותה התאימה לייצור כלי מלאכה, תכשיטים ונשק שנוצקו לתבניות בעלות צורה רצויה. את הברזל הפיקו החיתים מעפרות שיצר חומר חזק אף יותר.

כלי העבודה מציינים את פעילותו של האדם, שהיוותה חלק בלתי נפרד מראשיתו. סיכות רכיסה צמיד חפצים יופיים נובע מהמשמעות שאנו מייחסים להם.

החיבור בין כלי העבודה לפגיונות ולשאלה היכול גבר לשאת נשק כתכשיט? מעלה את הפסוק מישעיהו "וכתתו חרבותם לאתים, וחניתותיהם למזמרות" יצירת תמונת חיים אידיאלית לאחרית הימים.

סיפורו של ממצא

באתר בן שבע מאות שמונים אלף שנה נמצאו ענף עץ האלון המצויר כאן בצמידות לו גולגולת הפוכה של פיל וכלי אבן גדולים. מקבץ הממצאים הביא להצעה שהענף שימש כמנוף בכדי להפוך את הגולגולת עם הרקמות החיות על מנת ולהגיע אל חלקיה הפנימיים. לתסריט כזה ישנה משמעות גדולה מבחינת הבנתנו את יכולותיהם של אנשים קדומים. הציור מראה את מרקם פני השטח של ענף האלון. הוספת חתכי הרוחב לאורך הענף מאפשרת את הבנת הפריט כחפץ תלת-מימדי, ומדגישה שתי תכונות שהיו חשובות לשחזור עוביו והגיאומטריה שלו. אופן שימוש יוצא הדופן לתקופה כה קדומה.

פרופ' אראלה חוברס

לרקוח באבן להוציא את הפוך

קערת אבן ששימשה לכתישת משחות וחומרי תמרוקים, מופיעה בחתך ומבט-על. קידוחים קטנים המופיעים על השפה הרחבה, שימשו כנראה לשיבוצי זכוכית.

השימוש באיפור ומשחות נועדו לרכך ולהגן על הגוף והפנים תוך שמירה על רעננותם. הצבעים הופקו ממחצבים שבאדמה כגון אוכרה, ששימשה גם כחומר מחטא לטיפול בפצעים, ושמירה על טמפרטורת הגוף וגמישות העור. כחל, נכתש ועורבב עם מים וקליפות שקדים ושרף, להגן מדלקות עיניים, האור הבוהק והתייבשות העפעפיים.

ההצטבעות הייתה שונה ממקום למשנהו. במצרים העדיפו צבעים כהים, בשומר בחרו בגווני צהובים, היוונים העדיפו עור בהיר, התאפרו באבקת עופרת לבנה, השפתיים והלחיים נצבעו באדום לוהט.

מתכון בן 3,600 שנה שהתגלה במצרים להסרת קמטים: לכתוש קטורת, שעווה, שמן טרי וגרגירי ברושים; לערבב את כל החומרים ביחד; להוסיף לעיסה חלב; למרוח את המשחה על הפנים במשך שישה ימים.

מין ביולוגי חדש

רישום מדעי הינו חלק מתהליך ההגדרה של מין ביולוגי חדש. מין שעד כה לא היה מוכר למדע, וזוכה לתיאור ראשון המופץ לקהילה המדעית כולה. הרישום חייב להיות מדויק ככל האפשר וללכוד את כל המאפיינים הייחודים לו והמבדילים אותו ממינים אחרים הדומים לו. איברי הרבייה של עכבישים (המופיעים בחלק מהרישומים) שונים ממין אחד למשנהו ולעתים מורכבים בצורה יוצאת דופן.

הגדרה של מין חדש של עכביש מבוססת לעתים קרובות על תאור ורישום מדויק של כל קפל, פיתול וזיז באיברי הרבייה שאלו מרבית הדימויים המוצגים כאן.

העיניים בעכבישים משתנות בגודלן, מיקומן ומספרן. יש גדולות הפונות קדימה ונראות כזוג פנסים מאירים. אחרות קטנות ומסתכלות לצדדים, לעתים במקבצים של שתיים או שלוש עיניים. לדג יש תמיד שתי עיניים בלבד, וברישום מדעי אנו נראה לרוב רק עין אחת המסתכלת ישירות אלינו בעצב.

דר' אריאל צ'יפמן

להתבונן בדרך

”כשמתבוננים מן הזעיר אל הגדול לא ממצים אותן, כשמתבוננים מן הגדול אל הזעיר לא רואים אותן בבירור. כל דבר בעולם צף ושוקע, ולא מתקבע עד סוף חייו. מה יכול לעשות אדם המבקש את הדרך ואת האמת, להיות ריק, להיות בדממה, להיפטר משמיעה ומראייה, מגוף ומידיעה, להיות בריקון ושכחה תוך ויתור על המילים.”

ג'ואנג-דזה, פריחת הדרום, תירגום דן דאור